باسمه تعالی

فهرستبرگه منابع چاپ سنگی - اداره مخطوطات

شماره ثبت:	۱۲۶۹۱
رده‌بندی دیویی	۱۳۳۷ ت ۷۷۳ ق ۲۹۷/۹۵۷ مرجع ☐
سرشناسه:	قمی، عباس، ۱۲۵٤ - ۱۳۱۹.
عنوان قراردادی:	
عنوان:	تحفة الطوسیة
شرح پدیدآور:	
کاتب:	احمد بن محمد خزار جربی تاریخ کتابت:
محل نشر:	تهران ناشر: [بی نا] تاریخ نشر: ۱۳۳۷ ق.
صفحه شمار:	۱۲۰ ص مصور ☐ درسی ☐ گراور یا افست ☐
زبان:	فارسی و عربی ابعاد: ۹x۱٤ نوع خط: نسخ
روش تهیه:	وقفی ☐ اهدایی ☑ خریداری ☐ ارسالی ☐
واقف:	دکتر محمود شهابی تاریخ ثبت: اردیبهشت ۱۳۶۷
یادداشتها:	۱. بخش اول این کتاب مختصری از جلد دوم مطلع الشمس محمد حسن خان صنیع الدوله (اعتماد السلطنه) می باشد.
موضوع(ها):	۱. علی بن موسی (ع)، امام هشتم، ۱۵۳ - ۲۰۲ ق. - زیارتنامه‌ها. ۲. زیارتنامه‌ها. ۳. زیارتگاههای اسلامی - ایران - مشهد. ٤. علی بن موسی (ع)، امام هشتم، ۱۵۳ - ۲۰۲ ق.
شناسه(های) افزوده:	الف. اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی، ۱۲۵۹-۱۳۱۳ ق. مطلع الشمس. برگزیده. ب. خزار جربی، احمد، کاتب. ج. شهابی، محمود، اهدا کننده. د. عنوان.
فهرستگار:	اسدزاده تاریخ فهرستنگاری: مرداد ۸۸

اهدائی دکتر محمود شهابی
به کتابخانه آستان قدس

بانی
این مجموعهٔ شریفه
جناب مستطاب عمدة التجار
والاخیار والابرار آقا میرزا محمود آقای
شالچی طهرانی دام عزه و مباشر طبع
و تصحیح آن ارزانی داشته امید آنکه
التماس دعای مخصوص دارند بتاریخ
شهر رمضان المبارک
بکهزار و سیصد و
سی و هفت
هجری و انا العبد احمد بن محمد الخزار جربی

کتابخانه آستان قدس رضوی
شماره ثبت ۸۱۰۱
اردیبهشت ۶۷

← یادداشتها : که در شرح بناهای حرم مطهر و ابنیه و اماکن آستانه مقدسه مشهد می باشد.

۲. این کتاب شامل کاملترین زیارات حضرت رضا (ع) با انضمام زیارت جوادیه، امین الله و ... می باشد.

۳. عنوان دیگر : تحفة الطوس

تحفة الطوسیه و تحفة القدسیه

تحفه قدسیه

تحفة الطوسیه و تحفة القدسیه

مطلع الشمس . برگزیده

← موضوع : - آرامگاه . - توس - تاریخ

دکتر محمود شهابی

کتابخانه آستان قدس

بانی

این مجموعه شریفه

جناب مستطاب عمدة الخطاب

والاخیار والابرار آقا میرزا علی آقا

۱۹۷۹۱

عنوان : تحفه الطوسیه

مؤلف : عباس قمی

محل نشر : تهران

سال نشر : ۱۳۳۷ ق

موضوع : علی بن موسی الرضا (ع) امام هشتم

واقف : دکتر محمود شهابی

شماره ثبت : ۱۲۶۹۱

موضوع(ها): ۱. علی بن موسی (ع)، امام هشتم، ۱۵۳ - ۲۰۳ ق. -- زیارتنامه‌ها. ۲. زیارتنامه‌ها. ۳. زیارتگاههای اسلامی - ایران - مشهد. ۴. علی بن موسی (ع)، امام هشتم، ۱۵۳ - ۲۰۳ ق.

شناسه(های) افزوده: الف. اعتماد السلطنه، محمدحسن بن علی، ۱۲۵۹-۱۳۱۳ ق. مطلع الشمس. برگزیده. ب. هزارجریبی، احمد، کاتب. ج. شهابی، محمود، اهدا کننده. د. عنوان.

فهرستنگار: ... زاده تاریخ فهرستنگاری: مرداد ۸۸

هذه الادعیة المجموعة المسماة بالتحفة الرضویة

بسم الله الرحمن الرحیم
الحمد لله وسلام علی عباده الذین
اصطفی **وبعد** چنین گوید این بنده
شرمند (عباس بن محمد رضا القمی)
عفی الله عنهما که روزی در محفلی بودم
که یکی از دوستان اظهار داشت که شخصی
از اهل خیر در این مقام بر آمده که چند صفحه
که مشتمل باشد بر چند زیارت حضرت امام

رضا

رضا علیه السلام طبع کند و هدیه آن روضه
منوره نماید بنظر شما چه زیارتی خوب
است اختیار کند من گفتم که زیارت معروفه
آن حضرت منقول از محمد بن الحسن بن الولید
وصلوات مختصره وارده بر آن حضرت
وزیارت جامعه و امین الله خوبست
وزیارت جواد نیز بجهت که سید اجل استاد
مرحوم میرداماد در کتاب اربعة ایام
نقل کرده چون نسخه اش کم است اگر طبع شود
نیز خوبست فرمودند شما زیارتهای آنها را
برای ما بدهید که ما از روی آن طبع کنیم
احقر بملاحظه آنکه بهره از ثواب آن نیز من

عاید

فهرست
شماره ثبت:
رده‌بندی دیویی:
سرشناسه:
عنوان قراردادی:
عنوان: تحفه
شرح پدیدآور:
کاتب: احمد بن محمد
محل نشر: تهران
صفحه شمار: ۱۲۰
زبان: فارسی و عربی
روش تهیه: وقفی
واقف: دکتر محمود
یادداشتها: ۱. بخش اول این
محمد حسن خان صنیع
موضوع(ها): ۱. علی بن موسی
زیارتنامه‌ها. ۲. زیارتنامه‌ها
مشهد. ۴. علی بن موسی
شناسه(های) افزوده: الف. اعتماد
۱۲۵۹-۱۳۱۳ ق. مطلع الشمس. محمد حسن بن علی
احمد، کاتب. ج. برگزیده

عاید شود بران اقدام کردم وبخاطر رسید
که بسیار مناسبست که مختصری از مجلد دوّم
مطلع الشمس که در شرح بناء حرم مطهّر
وابنیه واماکنی که متعلق بان آستان مقدّس
است نیز باان منضم کنم تا زائران را بصیرت
افزوده وازبعضی استفادات بی بهره نمانند
وبملاحظهٔ انکه اگر مطوّل میگشت در طبع
این خاطر نبود خیلی باختصار کوشیدم امید
که زائران ان روضهٔ مطهّره این مجرم
روسیاه را در حال حیاة ومماة از دعا
وزیارات فراموش نفرمایند والله
المستعان

فصل

بدانکه

سناباد بلدی کوچکی بوده است از طوس
وحمید بن قحطبه که حاکم این ولایت بوده
از جانب هرون رشید در سناباد
عمارت وباغی داشته چون هرون
در طوس در گذشت در خانه حمید مدفون
گشت عبدالله مامون قبه بر فراز تربت
او ساخت ان قبه بقبهٔ هرونیه مشهور
شد وچون حضرت امام رضا علیه
السلام در طوس شهید شد ان حضرت
را در قبهٔ هرونیه دفن کردند وانکه
در افواه شهرت دارد که قبه اولیه را
اسکندر ذوالقرنین افراخته با چهار

چهار دیواری در این محل ساخته مستندی صحیح
بر آن دیده نشد بلی از بعضی روایات مستفاد
شود که سناباد را ذوالقرنین آباد کرده
چنانچه در روایت است (تُدْفَنُ بِمَدِینَةٍ
بَناها العبدُ الصّالحُ الاِسکندرُ ذو
القرنین بلدةٍ بارضِ طوس یقالُ لها سناباد
بقعةٌ مِنّی) وانچه از تتبّع کتب و سیر
مدّست میاید آنستکه قبهٔ مبارکهٔ حرم
امام ثامن علیه السّلام چهار بار بدست
چهار بانی عمارت شده بتخلل سه و برای
اوّل قبّهٔ هرونی است
که قبل از ارتحال آن حضرت بامر مأمون ساخته

شده است و در روایت است
(ثُمَّ دَخَلَ علیه السّلامُ دارَ حمید بن قحطبة
الطّائی ودَخَلَ القبّةَ التی فیها قبر هرون
الرّشید) گویند این بنای مأمون را
بعضی از دیالمه بپاره‌ای از تزیینات مزین
نموده و این بود تا آنکه امیر سبکتکین
برانداخت و ظاهراً منشأ آن تعصب
دینی بوده پس چند سال روضهٔ آن
بزرگوار خراب افتاده از خوف مخالفین
کسی باعادت عمارت آن نمی‌پرداخت
تا آنکه یمین الدّوله سلطان محمود
پسر ناصر الدّین سبکتکین حضرت امیر المؤمنین

علیه السلام را در خواب دید که فرمود تا
چند این چنین خواهد ماند محمود دانست
که مقصود امر مشهد حضرت امام رضا
علیه السلام است همینکه بیدار شد مشغول
گردید بعمارت آن بمباشرت حاکم نیشابور
و بارگاهی نیک برداخت وقبه بلند بر
افراخت **قال ابن الاثیر** فی الکامل
وجدّد سلطان محمود عمارة المشهد بطوس
الذی فیه قبر علی بن موسی الرضا علیه
السلام والرشید واحسن عمارته وکان
ابوه سبکتکین اخربه وکان اهل طوس
یؤذون من یزوره فمنعهم من ذلک

وکان

وکان سبب ذلک انه رأی امیر المؤمنین علی
بن ابی طالب علیه السلام فی المنام وهو
یقول له الی متی هذا فعلم انه یرید امر المشهد
فامر بعمارته **همانا** این بنای ثانی
را در اثر آفات قبائل غز ساخته ویرانی
بدید آمد پس در عهد سلطان سنجر سلجوقی
شرف الدین ابوطاهر قمی عامل مرو آن را
اصالةً از مال خود یا وکالةً از جانب سلطان
سنجر عمارت نمود و این بنا را در فتنه چنگیز
و یورش تولی خان ویرانی سیم طاری گردید
چه تولی خان پسر چنگیز بعد از قتل اهل
نیشابور بطوس رفته روضه مقدسه حضرت

ابن سعید [illegible] علی القمی عامل المرو [illegible] از ۴۸۱ تا حدود چهل سال در مرو [illegible] بود و چون وفات کرد در جوار روضه مطهره [illegible] حضرت رضا علیه السلام بخاک رفت و در نواحی مشهد قریه وقف مزار [illegible] به کذا فی المجالس

رضا علیه السلام و آبادانی آن ناحیه را نیز
منهدم ساخت چنانچه ابن ابی الحدید
در شرح نهج البلاغه در ذکر فتنه تتار گوید
ثم عمدوا الی طوس فنهبوها وقتلوا اهلها
وخربوا المشهد الذی به علی بن موسی الرضا
والرشید هرون بن المهدی و ساروا الی هراة

و هم ابن اثیر

جزری گوید فلما فرغوا من ذلک سیروا
طایفة منهم الی طوس ففعلوا بها کذلک ایضا
وخربوها وخربوا المشهد الذی فیه علی بن
موسی الرضا والرشید حتی جعلوا الجمیع خرابا
ثم ساروا الی هراة پس دیگر بتعمیر آن بنا پرداخته

از تواریخ استنباط شود بلی بعد از آنکه
دولت سلطان محمد اولجایتو ولیکن شیعه
شعیه مغول شده است چه اگر در سال
هفتصد و سی و چهار که قاضی شمس الدین بن
بطوطه طنجی از حجاز بطوس آمد حرم مطهر بتعمیر
شده بود چنانچه خود او تصریح کرده فی قوله
والمشهد المکرم علیه قبة عظیمة فی داخل
زاویة وتجاورها مدرسة ومسجد وجمیعها
ملیح البناء مصنوع الحیطان بالقاشانی
وعلی القبر دکان خشب ملبسة بصفایح
الفضة وعلیه قنادیل فضة معلقة و
عتبة باب القبة فضة وعلی بابها ستر حریر

مذهب

مذهب نبی مبسوطه بانواع البسط وازاهنا
مطهر مبر هرون الرشید الخ وقد یکر از تاریخ
۷۳۴ سنه بیعلدیب و شنبه نشد که خرابی
وانهدامی بر ان قبه وارد شد باشد مگر
در عهد صفویه که زلزله ان را خراب کرد
چنانچه باز ایشان خواهد شد وقد
۲۵ ذیحجه سنه ۱۰۰۰ شاه عباس اول وارد
مشهد مقدس گردید دید حرم مطهر را
که عبدالمومن خان اوزبکی غارت کرده و
سوای مجمر طلا دیگر چیزی در انجا نگذاشته
و در ۲۸ ذی حجه از مشهد بهرات رفت و
هرات را استرداد کرده بعد از نظم انجاد

بمشهد نمود یک ماه در انجا توقف نموده صحن
مقدس را مرمت کرده و خدام بقعه مبارکه
را احسان و رعایت فرموده معاودت
بعراق فرمود وقد [illegible] اواخر سنه [illegible] را
شاه عباس بمشهد مقدس رفته زمستان
را در انجا گذرانید و خدمت خادم باشی
گری استانه مقدس را خود متقلد و مشغول
بود چنانکه شبی با مقراض سر شمعها را
میگرفت شیخ بهائی علیه الرحمه بالبدیهه
این رباعی را انشاد کرد

پیوسته بود ملائک علیین
پروانه شمع روضه خلد برین

مقراض باحتیاط زنای خادم
زنسیم بیزی شهپر جبرئیل امین

پیاده مشرف شدن شاه عباس بمشهد

در سنه ۱۰۱۰ بنا بر نذری که شاه عباس کرده بود که پیاده بمشهد رود پیاده مشرف بمشهد گشت صاحب تاریخ عالم آرا این اشعار در این باب نگاشته

غلام شاه مردان شاه عباس
شه والا گهر خاقان امجد
بطوف مرقد شاه خراسان
پیاده رفت با اخلاص بی حد الابیات

وچون بمشهد مقدس رسید صحن مبارک را وسعت داد وایوان علی شیر کرد که در صدر مشیر که ازانجا بوده ودریک گوشه صحن اتفاق افتاده بود وبدنما بود در وسط قرار داد وایوانی مقابل ان در طرف دیگر بنا ساخت وخیابانی از دروازه عراق شهر تا مشرقی طرح کردند که از هر طرف بصحن رسیدن ازمیان ایوانها بگذشت وچشمه ها وقنوات احداث کرده بشهر آورد ونهری ازمیان خیابان وحوضی بزرگ در وسط صحن احداث نمود که آب از حوض گذشته بخیابان شرقی جاری

شود و در بناهای مذکور کتیبه‌ها بخط
میرزا محمد رضای صدر الکتاب و
علیرضای عباسی و محمد رضای امامی رسم شد
و هم شاه عباس قبه مطهره را مطلا نمود
کرد چنانچه در کتیبه قبه مطهره بآن
اشاره شد و مضمون آن کتیبه چنین
است بسم الله الرحمن الرحیم من عظائم
توفیق الله سبحانه ان وفق السلطان
الاعظم مولی ملوک العرب و العجم
صاحب النسب الطاهر النبوی و الحسب
الباهر العلوی تراب اقدام خدام هذه
الروضة المنورة الملکوتیة مروج

آثار اجداده المعصومین السلطان ابن السلطان
ابو المظفر شاه عباس الحسینی الموسوی
الصفوی بهادر خان فاستسعد بالمجیء ماشیا
علی قدمیه من دار السلطنة اصفهان
الی زیارة هذا الحرم الاشرف وقد تشرف
بزینة هذه العتبة من خالص ماله فی
سنة الف و عشر و تم فی سنة الف و
ستة عشر وکتبه ع ل سنه ۱۰۸۴ زلزله
عظیمی در خراسان واقع شد که بسبب آن
خانه‌های بسیار خراب شد و جماعتی هلاک
شدند و بسیاری بصحراها رفتند و هم
در آن زلزله قبه مبارکه با منارهای مسجد

۱۲۶۹۶

جامع خراب گردید و در سنه ۱۰۸۴ شاه سلیمان
صفوی آن قبه مبارکه را تجدید کرد و اشاره بان
شد در کتیبه واقعه در چهار ترنجی که در
اطراف قبه منوره است و صورت آن که املا
محقق خوانساری است اینست من مبان
من الله سبحانه الذی زین السماء بزینة
الکواکب ورصّع هذه القباب العلیة بدرر
الدراری الثواقب ان استسعد السلطان
الاعدل الاعظم والخاقان الافخم الاکرم
اشرف ملوک الارض حسبا ونسبا واکرمهم
خلقا وادبا مروج مذهب اجداده الائمة
المعصومین ومحیی مراسم آبائه الطیبین

الطاهرین السلطان بن السلطان بن السلطان
شاه سلیمان الحسینی الموسوی
الصفوی بهادرخان بتذهیب هذه
القبة العرشیة الملکوتیة وتزیینها
وتشرف بتجدیدها وتحسینها اذ تطرق
الیها الانکسار وسقطت لبناتها الذهبیة
التی کانت تشرق کالشمس فی رابعة النهار
بسبب حدوث الزلزلة العظیمة فی هذه
البلدة الطیبة الکریمة فی سنة اربع
وثمانین والف وکان هذا التجدید الجدید
سنة ست وثمانین والف کتبه محمد رضا الامامی

ذکر روضهٔ مقدسه

رضویه و ابنیه متعلقه بآن

حرم مطهر تقریباً در وسط شهر واقعست
بنا بهیئت مربع و ابنیه چند بآن احاطه
نموده و شرح دخول و خروج حرم منور از
این قرار است چون از در طلای پیش روی
که در سمت جنوب واقع شده بیرون آمده
داخل دار الحفاظ میشوند از دار الحفاظ
بطرف دست راست که سمت مغرب باشد
بیرون که رفتی وارد دار السیاده میشوی ورود
اینجا دو راه خروج است یکی سمت جنوب
که بمسجد گوهرشاد میرود و دیگر بسمت شمال
از راه سقاخانه ایوان طلا بصحن عتیق

منتهی میشود راه دیگر خروج از حرم از پشت
سر مبارک بتوحید خانه داخل شده به
ایوان طلا رفته وارد صحن کهنه میشوند
راه سیم از در پایین پا وارد گنبد
حاتم خان شده از آنجا بخط مستقیم بدار
السعاده رفته از آنجا بایوان طلای صحن
جدید بمیرسند و از طرفین ایوان بیرون میروند

صورت بعضی کتیبهای حرم مطهر

در دور دیواره در پیش روی مبارک
این عبارات بر روی کاشی چینی مانند لباد
ممتاز بخط ثلث برجسته کتیبه شده است

بسم الله الرحمن الرحيم هذه
الروضة المقدسة المعظمة المكرمة
المطهرة لمولانا الامام المعصوم الشهيد
المظلوم **الرضا** علي بن الكاظم
موسى بن الصادق جعفر بن الباقر محمد بن
زين العابدين علي بن الشهيد بكربلا
حسين اخ الحسن بن علي بن ابي طالب امير
المؤمنين وامام المتقين ووصي رسول
رب العالمين **محمد** بن عبد الله بن عبد
المطلب صلوات الله عليه وعلى آله
الطيبين الطاهرين واصحابه المنتجبين
ورحمة الله وبركاته

من عمل العبد المذنب راجي رحمة ربه
مولى الامام عليه الصلوة والسلام علي
بن محمد المغربي غفر الله له) ودر ذيل
ان رقم شده (اضعف عباد الله محمد بن ابي
طاهر بن ابي الحسن .... بعدما عمله و
صنعه في تاريخ غرة جمادى الاولى سنة
اثني عشر وثمانمائة غفر الله له ولوالديه ولجميع
المؤمنين والمؤمنات بمحمد وعترته الطاهرين
وكرمه پیشانی همین در ب مقدس شعر
ابو نواس در مدح حضرت رضا عليه السلام

مطهرون نقيات جيوبهم — تجري الصلوة عليهم اينما ذكروا
من لم يكن علويا حين تنسبه — فما له من قديم الدهر مفتخر

اَللهُ لمّا برى خلقنا فانفسهم صفاكم واصطفاكم انّما
البشر فانتم الملأ الاعلى وعندكم علم الكتاب
وما حارت به النّور تقرّب بهذه العمارة
العبد الضعيف الذليل المحتاج الى رحمة
الله تعالى عبد العزيز بن ادم بن ابي نصر
الشيخى حشره الله معه ومع اله و نیز
در دوره دیواره کاشی معرق نوشته فان
رسول الله صلى الله عليه واله يا علي انا
نذير امّتي وانت هاديها الخ وبخط كوفي
در کتیبه دور دو نوشته انّ في ذلك
لآيات للمتوسّمين سبحان الله اناء الليل
الخ در حرم مطهر بالای ازاره دوره در

بر روی کاشی چینی های بسیار ممتاز کتیبه
است بر جسته از سوره انّا فتحنا مقداری
واز هل اتى مقداری بتاریخ اثنین من
جمادی الاخری سنه ستین وسبعمائة
هجریه در حرم خشتهای کاشیهای
ازاره دور روضهٔ مقدسه که اغلب بشکل
مسدّس است بعضی از احادیث وآیات
وکلمات قصار حکمیه نبویه وعلویه ع
بخط نسخ عربی رسم شده است که اگر کسی
انها را در رساله جمع کند رساله نافعه
میشود وغالب انها تاریخ دارد بعضی
با ضمه جیم وبعضی سنه سبعمائة دارد

وبعضی مقصود شصت واز این تواریخ معلوم
شود بنجو بیتین که در هر کدام از ماه ساد سه
وسابعه وثامنه داخل روضهٔ مطهره
زینت یافته ودر کتیبهٔ محراب شریفن
روی مبارکه نوشته آیه (إنّ الحسنات یذهبن
السیئات) وآیه (قد نری تقلب وجهک
فی السماء) وبخط کوفی (بسم الله الرحمن الرحیم
آمن الرسول الآیه وبعضی احادیث در فضیلت
زیارت صاحب قبر مطهر وآیه (ان الله و
ملائکته) وآیه (شهد الله) ودر محرابی
که قریبه این محراب است در کتیبه آن نوشته
آیه (انما ولیکم الله ورسوله) وآیه (یا ایها

الذین

یا ایها الذین آمنوا لا تتخذوا الذین اتخذوا
دینکم) وآیه (اقم الصلوة لدلوک الشمس
وآیه (شهد الله) بخط کوفی وشهادتین
آیات اول قد افلح المؤمنون) وآیه آمن الرسول
وسبحان ربی العظیم وبحمده) وکرنیه تلو
خاشعا ودر محراب صفه اهل
سر مبارکه نوشته آیه (اقم الصلوة لدلوک
الشمس وآیه شهد الله ونیج آیه آل عمران
ان فی خلق السموات والارض) وحدیث
حب علی حسنة وانا مدینة العلم وحدیث
منزلت وغدیر کتیبه بالای حجره که منتهی
الیه چهار دیوار حرم مبارک است سوره فتح

الله

لله نوشته شده بخط ثلث برقم خطاط مشهور
علیرضای عباسی که تا بحال حدود سیصد سال است
و در میان ترنجهائی که در دیوارهای چهار طرف
حرم است احادیثی است در فضیلت حضرت
امیر المؤمنین و فاطمه و حسنین علیهم السلام
و فضیلت زیارت امام رضا علیه السلام و
در سر پیشانی در پیش روی مبارک سه سطر
طلا نوشته لقد تشرف بتذهیب روضة
الرضویة التی تتمنی العرش امر السیارة و
ارواح القدسین بخدم جنابه السلطان نادر شاه
رحمة الله الملک الغفار سنه ۱۱۵۵ بعد از آن
نوشته ثم بمرور الاعوام ظهر علیها الاندراس

فامر

فامر السلطان بن السلطان و الخاقان بن الخاقان

ناصر الدین شاه قاجار

خلد الله ملکه بالتزیین بالزجاجة و البلور
لتصیر نورا علی نور و کره از اده تمام دور
حرم زیر آینه کاری بروی سنگ مرمر قصیده
نظم دبیر الملک فراهانی میرزا محمد حسین حسینی
و خط میرزا حسین قلی خوشنویس حجاری شده
مطلع آن قصیده اینست تبارک الله از این روضه
همایون فر که برتر از دو جهانست نزد اهل
نظر آخرش اینست نوشت کلک دبیر از برای
تاریخش که نصب شد کتیبه در حریم کعبه عجم
۱۲۸۷

کتیبه هاست

ابواب

ابواب حرم مطهر

در طلای پیش روی حدیث انا مدینة العلم وحدیث
من زارنی فی تلک البقعة کان کمن زار
رسول الله و آیه نور در ترنجهای آن نقش
است و بر چهار چوب آیات قرآن و در
مقدم چهار چوب بکاشی چهار شعر از اشعار
خواجه نصیر طوسی   لو ان عبدا اتی بالصالحات
غدا   و ود کل نبی مرسل وولی

وصام ما صام صوام بلا ملل
وقام ما قام قوام بلا کسل
وعاش فی الدهر الافا مؤلفة
عار من الذنب معصوما بلا زلل

فلیس فی الحشر یوم البعث ینفعه
الا بحب امیر المؤمنین علی

ودر بالای چهار چوب است قال الله تعالی
جنات عدن یدخلونها و یحلون فیها
من اساور من ذهب لؤلؤا ولباسهم
فیها حریر **درب طلای** پایین پای مبارک
با این اشعار مطرز شده

صل یا رب علی شمس الضحی   احمد المختار نور الثقلین
وعلی نجم العلی بدر الدجی   من علیه الشمس ردت مرتین
وبسیفین وسهمین غزا   وله الفتح ببدر وحنین
وعلی الزهراء مشکوة الضیا   کوکب العصمة ام الحسنین
وشهیدین سعیدین هما   للرسول المجتبی قرة عین

وعلى الباقر مقباس الدجى   وعلى الصادق حقاً دون مين
وعلى الكاظم موسى والرضا   شمس طوس وضياء الخافقين
وابي جعفر الثاني التقي   مطلع الجود سراج الحرمين

وعلى الهادي علي والزكي
وعلى المهدي ختم المصطفين

نور حق يقتدي عيسى به   عجل الله طلوع
النيرين   هم أزاهير بهم فاح الثناء
هم رياحين رياض الجنتين
تطلب الجنة من مثواهم   لا ابا وبها يبشر المحبين
نظم العبد قوام لهم   صلوات لمعت كالفرقدين
سر الله بآل المصطفى   والمحبين لهم والابوين
حارت الافهام في اوصافهم   غاية الايجاد سر العالمين

درب شمسا

که در درب توحیدخانه واقع است نقش شده
بر آن اشعاری از قصیده دعبل وخطبه
مطوله در ذکر اسامی معصومین علیهم
السلام اول آن بعد از بسمله الحمد لله
الذي زين سماء النبوة الغراء المصطفوية
بزينة الكواكب الزهراء المرتضوية

دار الحفاظ

بنا بیست مربع مستطیل در قبلی حرم مطهر
از بناهای گوهرشاد آغا زوجه میرزا شاه
رخ بن امیر تیمور گورکانی بانی مسجد گوهر
شاد راهی بجو بلخانه دارد وراهی بخزانه

وراهی بدار السیاده وراهی بکشیکخانه در
ازاره اطراف آن قصیده ذالیه از قاآنی
ثبت است در زمان ناصرالدین شاه شهنشاهی که
(الابیات) آخر قصیده پیر عقل گفت تاریخ
پی تاریخ او مصرعی گویم که هم بنمایدت راه رشاد
گفتمش احسنت آن مصرع دلکش چیست گفت
گر مرید جوی از این درگه و زین سلطان مراد

دار السیاده

بنائیست طولانی آن نیز از ابنیه گوهرشاد
است و در آن مسجد بیست مقابل شبکه نقره
که در طرف بالای سر است و چون از مسجد
گوهرشاد وارد دار السیاده میشوند در

صفحه دست راست قبر مرحوم ثقة الاسلام
آقای شیخ محمد تقی بجنوردی است و در صفحه دست
چپ قبر مرحوم شیخ المحدثین والفقهاء الراشدین
آقای حاج شیخ عبدالرحیم بروجردی صاحب
هدیة الرضویة وشرح قواعد و قبر حجة مولی
متولی باشی قسم مرحوم آقا سید محمد رضا
رضوان الله علیهما است در بالای دری که از
دار السیاده بدار الحفاظ میرود بخط نستعلیق
نوشته قصیده که این چند شعر از آن است
سلیمان زمان حشمت و چراغ دوده شاهان
که کمتر چاکر درگاه او فغفور و خاقان شد
بنا کرد قصر دولتش از صنع یزدانی

بنای ظلم در روی زمین یکباره ویران شد
زلزلی چون باین عالی بنا افتاد از لرزش
بهر سو رخنه ها چون سیالک در دلها نمایان شد
بتجدید بنایش داد فرمان شاه دین پرور
کف کیخسرو همت از پی سیم و زر افشان شد
خرد گفتا زبان قدسیان تاریخ تعمیرش
مطاف جن و انس آباد در عهد سلیمان شد

از این اشعار معلوم شود که در عهد شاه سلیمان صفوی زلزله بدار السیاده خرابی وارد آورده و آن پادشاه مرمت فرموده و در سنه ۱۳۰۰ رکن الدوله محمد تقی میرزا حاکم خراسان و سیستان بحکم ناصر الدین شاه دار السیاده مبارکه را آینه

کاری نموده و صبوری ملک الشعراء ابیاتی مقدسه قصیده بنظم کرده و در این مقام کریمه رسم شد

درگهی کاشانه اش این عرش کبریا است
قدسیان را بر درش پیوسته روی التجا است
(الی ان قال) الغرض زآینه چون این
گرفت این کاخ قدس بهر تاریخ صبوری
همتی از طبع خواست زین حرم ناگه
سروش غیبش اندر گوش گفت
(۱۳۰۰)
دمی خشین گنا آینه ما حسنماست

ما بین دار السیاده

وایوان طلای صحن کهنه بنا ثبت مربع زر

گلدسته طلا معروف برابر سقاخانه در
آن سقاخانه ایستاده یک پارچه سنگ مثل
لگن حوض کوچکی و تاریخش ۵۷۷ است چه در
کتیبه آن نوشته است السلطان المعظم شاهنشاه
الاعظم الی قوله محمد بن مسعود اعز الله انصاره سعی
العبد المذنب الراجی الی رحمة الله محمد بن .... و در
زیر آن کتیبه سطری دیگر است الصاحب الاجل
الکبیر الی قوله بتاریخ اوایل شعبان سنه سبع
سبعین و خمسمائه و در بالای چهار چوب در شمالی
که در این مکان است و میخواهند از آن داخل
دار السیاده شوند نوشته (امر بتجدید الباب
من خالص ماله العبد المذنب الراجی ناصر الدنیا

والدین نصر الله بن شمس الدین السختیانی تقبل
الله منه فی تاریخ سنه خمس و ثلثین و سبعمائه
بعمل استاد علی نجار النیشابوری

توحیدخانه مبارکه

همان عمارتیست که واقعست در پشت سر
و دری دارد بایوان طلای صحن کهنه و یک
راهی دیگر دارد بگنبد اللهوردیخان و اصل
آن از بناهای مرحوم محلات کاشانی جناب
آخوند ملا محسن فیض میباشد مرحوم میرزا
محمد خان سپهسالار اعظم مرمتی نموده

و گنبد اللهوردیخان

در مشرق توحیدخانه و شمال شرقی حرم مطهر

واقع است با کمال ثانی و استحکام و حاکی از
علو مقام بانی که از امراء دولت صفویه
علیهم الرضوان میباشد و در کتیبه آن
ولادات و وفیات ائمه علیهم السلام را
نوشته اند بجز حضرات ابا الحسن موسی بن
جعفر علیهما السلام که مسامحه شده و ذکر
نشده و احادیثی هم در صفحهای این مکان
شریف نقش است در فضیلت حضرت رضا
علیه السلام و در حدیث کسا و از گنبد اللهوردیخان
بزرگتر است گنبد حاتم خان

گنبد حاتم خان

بنائیست در پائین پای حرم مطهر که کسیکه

از پائین بیرون میاید داخل آن میشود بخط
مستقیم میرود تا بدار السعاده میرسد

دار السعاده

اصل عمارتش از بناهای اللهوردیخان
آصف الدوله است و چون در ۱۳۰ که ناصر
الدین شاه بمشهد مشرف شد محمد ابراهیم خان
امین السلطان وزیر دربار که در خدمت او بود
در حدود سبزوار وفات نمود جنازه او
را بمشهد آوردند و در ضلع جنوبی دار السعاده
بخاکش سپردند میرزا علی اصغر خان پسرش
بجهت ترویج روح والدش با آئینه تزیین
کرد دار السعاده را و شرح آن را صبوری ملک

الشعرا

الشعرا در وصیت مسطور دو دیل بود
و دو تاریخش سروده زد رقم کلک صبوری
پی تاریخش اندر انشاء این بقعه سرایش بود

و بدانکه در سمت مشرق گنبد اللهوردیخان

بنائیست مشتمل بر دو شاه نشین آن را دار
الضیافه گویند و مدخل آن از صحن جدید است
با وطان ماندی و از اینجا بدار الضیافه

اما ایوان طلای صحن جدید

پس اصل آن از بناهای فتحعلیشاه است
و میرزا محمد حسین عضد الملک بامر ناصر
الدین شاه مذهب و مرمت کرده

و طاق دار الحفاظ

و گنبد

و گنبد اللهوردی خان کشیک خانه خدام است و بالای
آن کتابخانه مبارکه است و نزدیک در
توحیدخانه در ایوان طلای صحن عتیق هم
دریست که بکتابخانه دیگری باز میشود که
در آن قرآنهای مجید است

و گنبد حرم مطهر در سمت بالای سر صفه

ایست و بعد از آن مسجد بیست و از آن مسجد
بطرف شمال که میروی میرسد بصفه که قبر
مرحوم خلد مقام ثقة الاسلام آقای حاج
شیخ حسنعلی در آن واقع است پس از آن داخل میشود
بمسجد پشت سر و آن صفه ایست طویل که
یکطرفش میرود بصفه پشت سر مبارک معروف

بصفه

بصفّه شاه طهماسبی و یکطرف دیگرش میرود
به بیرون از حرم داخل توحید خانه

ضریح مطهّر

همانا مرقد منوّر را سه ضریح است و در ضریح اوّل از
سمت پیش رو است که بالای قفل مبارک بخط
جلی نوشته است هِیَ وَاللهِ رَوضَةٌ مِن رِیاضِ الجَنَّة
لکن در طرف پایین پا بعض نمایش مانند درست
از مرصّع که مرحوم فتحعلی شاه درست کرده اند
و در چهار چوب نقره که روی آن نصب است
در یکطرفش نوشته است

سَقیاً لِطُوسٍ وَ مَن اَضحی بِها قَطَنا
مِن عِترَةِ المُصطَفی اَبقی لَنا حَزَنا

اَعنی اَبا الحَسَن المَأمُول اِنَّ لَهُ
حَقّاً عَلی کُلِّ مَن اَضحی بِها شَجَناً

و این دو شعر را بعضی از جواری مأمون
در مرثیه حضرت امام رضا علیه السّلام
گفته و در طرف دیگرش نوشته شده است

مَن سَرَّهُ اَن یَری قَبراً بِرُؤیَتِهِ
یُفَرِّجُ اللهُ عَمَّن زارَهُ کُربَهُ
فَلیَأتِ ذا القَبرِ اِنَّ اللهَ اَسکَنَهُ
سُلالَةً مِن نَبِیِّ اللهِ مُنتَجَبَه

و این دو شعر همانا است که شخصی در
حرم مطهّر در منام دید که ملکی با جام
سبز از آسمان نازل شد و این دو بیت را

بر شاذروان قبر مطهر نوشت این فقیر

عباس قمی گوید

که سالها بود تمنی داشتم طوری میشد
که این دو بیت در حرم مطهر ثبت میگشت
تا چند سال قبل که تولیت این آستان ملائک
پاسبان مفوض شد بجناب مستطاب آقای
ظهیر الاسلام دامت تاییداته خدمت ایشان
شفاهاً وکتباً عرضه داشتم تا آنکه بامر
ایشان این چهار چوب نقره با این ابیات
نصب شد و این یادگار از ایشان باقی ماند

صحن عتیق

نصف آن که در سمت گنبد طلای نادریست

از بناهای امیر علیشیر وزیر شاه سلطان
حسین بایقرا میباشد و نصفه دیگرا
بناهای شاه عباس سقاخانه طلای
نادری در وسط این صحن است و در روی
ایوان طلای نادری شاه عباس ایوانی
ساخته و آن را ایوان عباسی مینامند
و در کتیبه این ایوان و ایوانهای دیگر و
درهای صحن مطهر آیات و احادیث مسطور
میباشد بعضی بخط علیرضای عباسی و بعضی
بخط محمد رضای امامی و بعضی بخط میرزا
عنایت الله ریحان کرهر گلدسته ایوان
عباسی بخط ثلث صلوة بر حضرت رسول وائمه

طاهرین صلوات الله علیهم اجمعین نوشته شده
در اواخر فی ذیقعده الحرام ١١٤٥
و کتیبه گلدسته روی ایوان طلا صلوات
بر حضرت رسول و ائمه علیهم السلام است و در
آخرش نوشته کتبها بهاء الدین محمد الخادم هزار
و صد و چهل و دو و بعد آیه شریفه ان الله
یمسک السموات والارض الآیه

صحن جدید

از بناهای مرحوم فتحعلی شاه است و تزیینش
در زمان محمد شاه قاجار چنانچه در بالای
ایوان نوشته شده

مسجد گوهرشاد

از ابنیه گوهرشاد آغا زوجه شاهرخ
بن امیر تیمور است و فی الحقیقه صحن جنوبی
حرم مطهر محسوب میشود اما کتیبه های
آن در دور گنبد ایوان مقصوره سوره یس
است تا کالعرجون القدیم بخط میرزا
محمد رضای امامی بتاریخ سنه ١٠٧٧
وهم در کتیبه سمت بسیار بخط قدیم است
الامر بعمارة هذا المسجد صاحبة الرشد
والرشاد المعظمه گوهرشاد در بیرون
دهنه ایوان کتیبه ایست بخط بایسنقر
بسم الله الرحمن الرحیم قال الله تعالی انما
یعمر مساجد الله الآیه و قال النبی علیه

السّلام من بنى لله مسجدا ليذكر الله فيه
بنى الله له بيتا فى الجنة وبعد فصلى
مضمون) تا اينجا خط بايسنغر است و از اينجا
ببعد تغيير شد و گويا خط محمد رضاى امامى است
و در آخر كتيبه هم مقدارى خط بايسنغر است
و رقم كرده. راجيا الى الله بايسنغر بن شاه
رخ بن تيمور گوركان فى ۸۲۱ در سر كتيبه بايسنغر
دو سطر است بخط خفى بر كاشى معرق
اين عبارت اتفق تحريرها فى اول شهر الله
المبارك رجب المرجب سنه احدى و عشرين
و ثمانمائة. و در كتيبه هاى اين مسجد مبارك
آيات و احاديث و اسماء الله و سبحله و حمدله

واشال

و امثال اين كلمات شريفه بخطهاى زيبا
خوب نوشته و اين حديث نيز مرقوم است
قال على عليه السلام العالم يعرف الجاهل
لانه كان جاهلا قبل و الجاهل لا يعرف
العالم لانه لم يكن عالما قبل) و هم اين
حديث (قال النبى ان الارض الذى يتخذ
مسجدا تبشره قبل ذلك بسبعين سنه
و هى تدعو لمن عمرها و تجعل دعائها
لمؤذنيها و امامها) و نيز اين حديث قدسى
قال الله تعالى يا بنى آدم اطيعونى بقدر
حوائجكم و اعصونى بقدر صبركم على
النار و تزودوا للدنيا بقدر سكونكم

فيها

فيها وتزوّدوا للآخرة بعد موتكم
و در مسجد مقدس مقابل ان مسجد بكنه خطا
مى نشينند و قران ميخوانند سنك حجارها
است بخط ثلث خفى منقوش واسم النقاش شمس
الدين بن جعفر الموسوى سنة اثنى وستين
وثمانمائة دربيان

فصل
دربيان كيفيت
زيارت حضرت امام رضا

عليه السلام ذكر اذن دخولى كه در حرم
همه حرمهاى شريفه خوانده ميشود
اَللّٰهُمَّ اِنّي وَقَفْتُ عَلىٰ بابٍ بَيْتٍ مِنْ
بُيُوتِ نَبِيِّكَ صَلَواتُكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ

قد

قَدْ مَنَعْتَ النّاسَ اَنْ يَدْخُلُوا اِلّا بِاِذْنِهِ
فَقُلْتَ يا اَيُّهَا الَّذينَ آمَنُوا لا تَدْخُلُوا
بُيُوتَ النَّبِيِّ اِلّا اَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ اَللّٰهُمَّ
وَاِنّي اَعْتَقِدُ حُرْمَةَ صاحِبِ هٰذَا
الْمَشْهَدِ الشَّريفِ في غَيْبَتِهِ كَما اَعْتَقِدُها
في حَضْرَتِهِ وَاَعْلَمُ اَنَّ رَسُولَكَ وَخُلَفائَكَ
اَحْياءٌ عِنْدَكَ يُرْزَقُونَ يَرَوْنَ مَقامي وَ
يَسْمَعُونَ كَلامي وَيَرُدُّونَ سَلامي وَاَنَّكَ
حَجَبْتَ عَنْ سَمْعي كَلامَهُمْ وَفَتَحْتَ بابَ
فَهْمي بِلَذيذِ مُناجاتِهِمْ وَاِنّي اَسْتَاْذِنُكَ يا
رَبِّ اَوَّلاً وَاَسْتَاْذِنُ رَسُولَكَ صَلَواتُكَ
عَلَيْهِ وَآلِهِ ثانِياً وَاَسْتَاْذِنُ خَليفَتَكَ

الامام

الامام المفروض علی طاعته مولای
علی بن موسی الرضا علیهما السلام و

در حرم هر یک از ائمه بجای این اسم
مبارک اسم مبارک آن امام و پدرش
را ذکر نماید و اگر در حرم سوای ائمه است
ذکر اسم آن امام زاده نمایند

الملائکة الموکلین بهذه البقعة
المبارکة ءالیت ءادخل یا رسول الله ء
ادخل یا حجة الله ء ادخل یا ملائکة الله
المقربین (المقیمین) فی هذا المشهد فاذن لی یا مولای
فی الدخول افضل ما اذنت لاحد من
اولیائک فان لم اکن اهلا لذلک فانت
اهل له) پس عتبه مبارکه را ببوس و
داخل شو و بگو بسم الله و بالله و فی سبیل

الله

الله و علی ملة رسول الله صلی الله علیه
و آله اللهم اغفر لی و ارحمنی و تب
علی انک انت التواب الرحیم

و اما کیفیت زیارت

حضرت امام رضا علیه السلام پس بدانکه
از برای آنجناب زیارات چندی نقل شده
و ما در اینجا ذکر میکنیم چهار زیارت را
اول زیارتیست که شیخ جلیل محمد بن الحسن
بن الولید منسوب کردانیده اند و گفته
اندکه از مزار ابن قولویه معلوم میشود
که مروی از ائمه علیهم السلام باشد
و از برای مقدمات آن از غسل و دعای

ومن

وقت غسل و دعای بیرون آمدن از خانه
و غسل زیارت و دعای آن و فرمودند برای
مشرف شدن بحرم مطهر که بپوشی پاکیزه
ترین جامه های خود را و برود با پای برهنه
با آرامی و وقار و دلت بیاد خدا باشد و بگو
الله اکبر و لا اله الا الله و سبحان الله
و الحمد لله) و گامهای خود را کوتاه بردارد
و چون داخل روضه مقدسه شوی بگو
بسم الله و بالله و علی ملة رسول الله
صلی الله علیه و آله اشهد ان لا اله الا
الله وحده لا شریک له و اشهد ان محمدا
عبده و رسوله و اشهد ان علیا ولی الله

پس برو بنزد ضریح و قبله را در پشت
خود بگیر و رو بروی آنحضرت بایست
و بگو اشهد ان لا اله الا الله وحده لا
شریک له و اشهد ان محمدا عبده و
رسوله و انه سید الاولین و الآخرین
و انه سید الانبیاء و المرسلین اللهم
صل علی محمد عبدک و رسولک و نبیک
و سید خلقک اجمعین صلوة لا یقوی
علی احصائها غیرک اللهم صل علی امیر
المؤمنین علی بن ابی طالب عبدک و اخی
رسولک الذی انتجبته بعلمک و جعلته
هادیا لمن شئت من خلقک و الدلیل علی

من بعثته برسالاتك وديان الدين بعدلك
وفصل قضائك بين خلقك والمهيمن
على ذلك كله والسلام عليه ورحمة
الله وبركاته اللهم صل على فاطمة
بنت نبيك وزوجة وليك وأم السبطين
الحسن والحسين سيدي شباب أهل
الجنة الطهرة الطاهرة المطهرة التقية النقية
الرضية الزكية سيدة نساء
العالمين وأهل الجنة أجمعين صلوة
لا يقوى على احصائها غيرك اللهم صل
على الحسن والحسين سبطي نبيك وسيدي
شباب أهل الجنة القائمين في خلقك

والدليلين على من بعثته برسالاتك
وديان الدين بعدلك وفصل قضائك
بين خلقك اللهم صل على علي بن الحسين
عبدك القائم في خلقك والدليل على
من بعثت برسالاتك وديان الدين
بعدلك وفصل قضائك بين خلقك
سيد العابدين اللهم صل على محمد بن علي
عبدك وخليفتك في أرضك باقر علم
النبيين اللهم صل على جعفر بن محمد
الصادق عبدك وولي دينك وحجتك
على خلقك أجمعين الصادق البار اللهم
صل على موسى بن جعفر عبدك الصالح

ولسانك في خلقك الناطق بحكمتك و
الحجة على بريتك اللهم صل على
علي بن موسى الرضا المرتضى عبدك و
ولي دينك القائم بعدلك والداعي
الى دينك ودين آبائه الصادقين
صلوة لا يقوى على احصائها غيرك
اللهم صل على محمد بن علي عبدك
ووليك القائم بامرك والداعي الى سبيلك
اللهم صل على علي بن محمد عبدك و
ولي دينك اللهم صل على الحسن بن
علي العامل بامرك القائم في خلقك
وحجتك المؤدي عن نبيك وشاهدك على

خلقك المخصوص بكرامتك الداعي الى
طاعتك وطاعة رسولك صلواتك
عليهم اجمعين اللهم صل على حجتك
ووليك القائم في خلقك صلوة تامة
نامية باقية تعجل بها فرجه وتنصره
بها وتجعلنا معه في الدنيا والآخرة
اللهم اني اتقرب اليك بحبهم واوالي
وليهم واعادي عدوهم فارزقني بهم
خير الدنيا والآخرة واصرف عني بهم
شر الدنيا والآخرة واهوال يوم القيمة
پس مینشینی نزد سر آنحضرت ومیگوئی
السلام عليك يا ولي الله السلام عليك

يا حجة الله السلام عليك يا نور الله في ظلمات
الارض السلام عليك يا عمود الدين
السلام عليك يا وارث آدم صفي الله السلام
عليك يا وارث نوح نبي الله السلام عليك
يا وارث ابرهيم خليل الله السلام عليك
يا وارث اسمعيل ذبيح الله السلام عليك
يا وارث موسى كليم الله السلام عليك
يا وارث عيسى روح الله السلام عليك
يا وارث محمد بن عبد الله خاتم النبيين
وحبيب رب العالمين رسول الله السلام
عليك يا وارث علي بن ابي طالب امير المؤمنين
وولي الله السلام عليك يا وارث فاطمة

سيدة نساء العالمين السلام عليك يا
وارث ابي محمد الحسن السلام عليك يا
وارث ابي عبد الله الحسين السلام عليك
يا وارث علي بن الحسين سيد العابدين
السلام عليك يا وارث محمد بن علي باقر
علم الاولين والآخرين السلام عليك
يا وارث جعفر بن محمد الصادق البار
الامين السلام عليك يا وارث ابي
الحسن موسى بن جعفر الكاظم الحليم
السلام عليك ايها الشهيد السعيد المظلوم
المقتول السلام عليك ايها الصديق
الوصي البار التقي اشهد انك قد اقمت

الصلوة وآتيت الزكوة وأمرت بالمعروف
ونهيت عن المنكر وعبدت الله مخلصا
حتى أتاك اليقين السلام عليك يا
أبا الحسن ورحمة الله وبركاته إنه حميد
مجيد لعن الله أمة قتلتك ولعن الله
أمة ظلمتك لعن الله أمة أسست
أساس الظلم والجور والبدعة عليكم
أهل البيت

پس خود را بضریح بچسبانی و میگوئی

اللهم إليك صمدت من أرضي وقطعت
البلاد رجاء رحمتك فلا تخيبني ولا تردني
بغير قضاء حوائجي وارحم تقلبي على قبر

ابن أخي نبيك صلواتك عليه وآله بأبي
أنت وأمي أتيتك زائرا وافدا عائذا
مما جنيت على نفسي واحتطبت على ظهري
فكن لي شافعا إلى الله تعالى يوم حاجتي
وفقري وفاقتي فإن لك عند الله مقاما
محمودا وأنت عند الله وجيه

پس دست راست را بلند میکنی و دست
چپ بر قبر میگذاری و میگوئی

اللهم إني أتقرب إليك بمحبتهم و
بولايتهم أتولى آخرهم بما توليت به
أولهم وأبرأ من كل وليجة دونهم
اللهم العن الذين بدلوا نعمتك و

وَاتَّهَمُوا نَبِيَّكَ وَجَحَدُوا آيَاتِكَ وَسَخِرُوا
بِإِمَامِكَ وَحَمَلُوا النَّاسَ عَلَى أَكْتَافِ آلِ
مُحَمَّدٍ اللَّهُمَّ إِنِّي أَتَقَرَّبُ إِلَيْكَ بِاللَّعْنَةِ
عَلَيْهِمْ وَالْبَرَاءَةِ مِنْهُمْ فِي الدُّنْيَا وَ
الْآخِرَةِ پس میگردی نزد پای آنحضرت میروی و میگوئی
صَلَّى اللهُ عَلَيْكَ يَا أَبَا الْحَسَنِ صَلَّى اللهُ عَلَى
رُوحِكَ وَبَدَنِكَ صَبَرْتَ وَأَنْتَ الصَّادِقُ
الْمُصَدَّقُ قَتَلَ اللهُ مَنْ قَتَلَكَ بِالْأَيْدِي
وَالْأَلْسُنِ پس تضرع و مبالغه کن در
لعنت کردن بر کشندگان امیر المؤمنین و
قاتلان حسن و حسین علیهم السلام و قاتلان
جمیع اهل بیت رسول خدا صلی الله علیه وآله بهر قسم که میخواهی و

اگر این عبارت را که از بعضی از ادعیه اخذ شده
بخواند شاید انسب باشد اللَّهُمَّ الْعَنْ قَتَلَةَ
أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَقَتَلَةَ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ
وَقَتَلَةَ أَهْلِ بَيْتِ نَبِيِّكَ اللَّهُمَّ الْعَنْ أَعْدَاءَ
آلِ مُحَمَّدٍ وَقَتَلَتَهُمْ وَزِدْهُمْ عَذَاباً فَوْقَ
الْعَذَابِ وَهَوَاناً فَوْقَ الْهَوَانِ وَذُلّاً فَوْقَ
ذُلٍّ وَخِزْياً فَوْقَ خِزْيٍ اللَّهُمَّ دُعَّهُمْ
إِلَى النَّارِ دَعّاً وَأَرْكِسْهُمْ فِي أَلِيمِ عَذَابِكَ
رَكْساً وَاحْشُرْهُمْ وَأَتْبَاعَهُمْ إِلَى جَهَنَّمَ زُمَراً
پس از پشت قبر برو و نزد سر آنحضرت دو رکعت
نماز بکن در رکعت اول سوره یس و در رکعت دوم
سوره الرحمن بخوان و جهد کن در دعا و

تضرع بسیار دعا کن از برای خود و پدر و مادر
خود و جمیع برادران مؤمن خود و آنچه خواهی
نزد سر آنحضرت بمان و باید که نمازهای خود
را نزد قبر بکنی **مؤلف** گوید که این زیارت
بهترین زیارات آنحضرتست و شیخ محمد بن
المشهدی در مزار کبیر این زیارت را نقل
فرموده. **زیارت دوم** از شیخ محمد بن
المشهدی منقولست که غسل میکنی و میایی
در نزد قبر آنحضرت و میگوئی اَلسَّلامُ عَلَیکَ
یا وَلِیَّ اللهِ وَابنَ وَلِیِّهِ اَلسَّلامُ عَلَیکَ
یا حُجَّةَ اللهِ وَابنَ حُجَّتِهِ وَاَبا حُجَجِهِ اَلسَّلامُ
عَلَیکَ یا اِمامَ الهُدی وَالعُروَةَ

الوُثقی وَرَحمَةُ اللهِ وَبَرَکاتُهُ اَشهَدُ
اَنَّکَ مَضَیتَ عَلی ما مَضی عَلَیهِ آباؤُکَ
الطّاهِرُونَ عَلَیهِمُ السَّلامُ لَم تُؤثِر عَمًی
عَلی هُدًی وَلَم تَمِل مِن حَقٍّ اِلی باطِلٍ
وَاَنَّکَ قَد نَصَحتَ لِلّهِ وَلِرَسُولِهِ وَاَدَّیتَ
الاَمانَةَ فَجَزاکَ اللهُ عَنِ الاِسلامِ وَاَهلِهِ
خَیرَ الجَزاءِ اَتَیتُکَ بِاَبی وَاُمّی زائِراً
عارِفاً بِحَقِّکَ مُوالِیاً لِاَولِیائِکَ
مُعادِیاً لِاَعدائِکَ فَاشفَع لی عِندَ
رَبِّکَ جَلَّ وَعَزَّ
زیارت سوم زیارتیست
که شیخ خلیل بن قولویه قمی رحمه الله

در کامل الزیارة از بعض ائمه علیهم السّلام
روایت کرده که فرمودند چون نزد قبر امام
رضا علیه السّلام بروی بگو اَللّهُمَّ
صَلِّ عَلی عَلِیِّ بْنِ مُوسَی الرِّضا اَلْمُرْتَضَی الْاِمامِ
التَّقِیِّ النَّقِیِّ وَحُجَّتِکَ عَلی مَنْ فَوْقَ الْاَرْضِ
وَمَنْ تَحْتَ الثَّری الصِّدّیقِ الشَّهیدِ
صَلوةً کَثیرَةً تامَّةً زاکِیَةً مُتَواصِلَةً مُتَرادِفَةً
کَاَفْضَلِ ما صَلَّیْتَ عَلی اَحَدٍ مِنْ اَوْلِیائِکَ

زیارت چهارم

زیارت جوادیه است که سید اجل مرحوم میر
داماد رضوان الله علیه در کتاب اربعة
ایام در روز دحو الارض نقل کرده فرموده

این زیارت از امام ما مولای کل عاکف و
باد ابی جعفر الثّانی محمد بن علی الجواد علیه
الصلوة والتسلیم مرویست و آن زیارت
چنین است بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ اَلسَّلامُ
عَلَیْکَ یا وَلِیَّ اللهِ وَابْنَ اَوْلِیائِهِ اَلسَّلامُ
عَلَیْکَ یا سَفیرَ اللهِ وَابْنَ سُفَرائِهِ اَلسَّلامُ
عَلَیْکَ یا حُجَّةَ اللهِ وَابْنَ حُجَجِهِ اَلسَّلامُ عَلَیْکَ
یا نُورَ اللهِ فی ظُلُماتِ الْاَرْضِ وَابْنَ اَنْوارِهِ
اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا عَمُودَ الدّینِ اَلسَّلامُ عَلَیْکَ
یا وارِثَ الْاَنْبِیاءِ وَالْمُرْسَلینَ اَلسَّلامُ
یا وارِثَ آدَمَ صَفْوَةِ اللهِ اَلسَّلامُ عَلَیْکَ
یا وارِثَ نُوحٍ نَبِیِّ اللهِ اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا

وارث ابرهيم خليل الله السلام عليك
يا وارث اسمعيل ذبيح الله السلام عليك
يا وارث موسى كليم الله السلام عليك
يا وارث عيسى روح الله السلام عليك
يا وارث محمد حبيب الله ورسوله
السلام عليك يا وارث امير المؤمنين
علي بن ابيطالب عليه السلام ولي الله
ووصي رسول الله السلام عليك
يا وارث فاطمة الزهراء سيدة نساء
العالمين بنت رسول الله السلام عليك
يا وارث الحسن والحسين سيدي
شباب اهل الجنة في الجنة سبطي

رسول الله السلام عليك يا وارث علي بن
الحسين سيد الساجدين وزين العابدين
السلام عليك يا وارث محمد بن علي
باقر علم الاولين والاخرين السلام
عليك يا وارث جعفر بن محمد الصادق
البار التقي الامين السلام عليك يا
وارث موسى بن جعفر العالم الكاظم
الحفي المعلم السلام عليك ايها الصديق
الشهيد السلام عليك ايها الوصي
البر التقي الوفي اشهد انك قد اقمت
الصلوة واتيت الزكوة وامرت بالمعروف
ونهيت عن المنكر وعبدت الله مخلصا

حتى أتاك اليقين السلام عليك يا إمام
نصب وإمام محب وإمام بعيد وإمام
غريب وإمام مسموم غريب السلام عليك
أيها العالم النبيه والقدر الوجيه و
النازح عن تربة جده وأبيه السلام
على من أمر أولاده وعياله بالنياحة
عليه قبل وصول القتل إليه السلام
على دياركم الموحشات كما استوحشت
منكم منى وعرفات السلام على سادات
البقيع وعن الفج الوعيد والبئر
المعطلة والقصر المشيد السلام على غوث
اللهفان ومن صارت به أرض خراسان

خراسان السلام على قليل الزوار
قرة عين فاطمة سيدة نساء العالمين
السلام على السجية الرضوية والأخلاق
الرضية والغصون المتفرعة من الشجرة
الأحمدية السلام على من انتهى إليه
رياسة الملك الأعظم وعلم كل شيء تمام
الأمر المحكم السلام على من أسماؤهم وسيلة
السائلين وهياكلهم أمان المخلوقين و
حججهم إبطال شبه الملحدين السلام
على من كثرت له وسادة والي أمير
المؤمنين حتى خصم أهل الكتب وثبت
قواعد الدين السلام على علم الأعلام

١ – أ أو قاد ٢
دفعه مع ضرب)

وَمَنْ كُسِرَتْ قُلُوبُ شِيعَتِهِ بِغَزِيَّتِهِ الْجَوَّ
الْبَهِيمَةِ السَّلَامُ عَلَى السِّرَاجِ الْوَهَّاجِ
وَالْبَحْرِ الْعَجَّاجِ الَّذِي صَارَتْ تُرْبَتُهُ مَهْبَطَ
الْأَمْلَاكِ وَالْمِعْرَاجِ السَّلَامُ عَلَى أُمَرَاءِ
الْإِسْلَامِ وَمُلُوكِ الْإِيمَانِ السَّلَامُ عَلَى بَا
النُّورِ وَطَاهِرِي الْوِلَادَةِ وَمَنْ أَطْلَعَهُمُ
اللهُ بِفَضْلِهِ عَلَى عِلْمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ
وَجَعَلَهُمْ بِأَفْضَالِهِ مَنْبَعَ الْهُدَى وَمَعْدِنَ
السَّعَادَةِ السَّلَامُ عَلَى مَنِ ابْتَهَجَتْ بِهِ
مَعَالِمُ طُوسٍ حَيْثُ حَلَّ بِرَبْعِهَا شِعْرٌ

يَا أَرْضَ طُوسٍ سَقَاكِ اللهُ رَحْمَتَهُ
مَاذَا ضَمِنْتِ مِنَ الْخَيْرَاتِ يَا طُوسُ

طابت

١ – أقام) – وسنه المشوي)
٢ – الرس الدفن وستر وسنه الدرتماس في الماء :

طَابَتْ بِقَاعُكِ فِي الدُّنْيَا وَطَابَ بِهَا
شَخْصٌ ثَوَى بِسَنَابَادَ مَرْمُوسُ
شَخْصٌ عَزِيزٌ عَلَى الْإِسْلَامِ مَصْرَعُهُ
فِي رَحْمَةِ اللهِ مَغْمُورٌ وَمَغْمُوسُ
يَا قَبْرَهُ أَنْتَ قَبْرٌ قَدْ تَضَمَّنَهُ
حِلْمٌ وَعِلْمٌ وَتَطْهِيرٌ وَتَقْدِيسُ
فَافْخَرْ بِأَنَّكَ مَغْبُوطٌ بِجُثَّتِهِ
وَبِالْمَلَائِكَةِ الْأَطْهَارِ مَحْرُوسُ

السَّلَامُ عَلَى مُفْخِرِ الْأَبْرَارِ وَمَانِحِ الْمَزَارِ وَ
شَرْطِ دُخُولِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ السَّلَامُ عَلَى مَنْ
لَمْ يَقْطَعِ اللهُ عَنْهُمْ صَلَوَاتِهِ فِي آنَاءِ السَّاعَاتِ
وَبِهِمْ سَكَنَتِ السَّوَاكِنُ وَتَحَرَّكَتِ الْمُتَحَرِّكَاتُ

السلام على من جعل الله ائمة منهم ممتزة بين
الفريقين كما تعتد بولايتهم اهل الخافقين
السلام على من احيى الله بهم دارس حكم
النبيين وانبعثهم بولايتهم لتمام
كلمة الله رب العالمين السلام على شهود
الجمل والساعات وعدد لا اله الا الله
في رقوم المسطرات السلام على اقبال
الدنيا وسعودها ومن سئلوا عن كلمة
التوحيد فقالوا نحن من شروطها السلام
على من يتعلق وجود كل مخلوق بولائهم
ومن خطب لهم الخطباء ببيعة آبائهم
ما هم افضل من يشرب صوب الغمام

الغمام السلام على من علا فخرهم وسناؤهم
وفاق الاولين والآخرين آباؤهم وابناؤهم
السلام على من افتخر الفخر بفخرهم وعلا
بهم بوجوب الصلوة عليهم وطهارتهم
السلام على خير الامجاد وفخر الابرار السلام
مع اهل كل لغة بلسانهم القائل لشيعته
ما كان الله ليولي اماما على امة حجة
يعرفه بلغاتهم وادابهم السلام على فرج
القلوب وفرج الكروب وشريف الاشراف
ومفخر عبد مناف يا ليتني كنت من القائمين
بخدمته مشهد حضرته مشتهيا البهجة
موانسته اطوف بنا بكم في كل حين

كَانَ بِبَابِكُمْ حَبِيلُ الطَّوَافِ اَلسَّلَامُ عَلَى
الْاِمَامِ الرَّؤُوفِ الَّذِي هَيَّجَ اَحْزَانَ يَوْمِ
الطُّفُوفِ بِاللّٰهِ اُقْسِمُ وَبِآبَائِكَ الْاَطْهَارِ
وَاَبْنَائِكَ الْمُنْتَجَبِينَ الْاَبْرَارِ لَوْلَا بُعْدُ
الشُّقَّةِ حَيْثُ شَطَّتْ بِكُمُ الدَّارُ لَقَضَيْتُ
بَعْضَ وَاجِبِ حَقِّكُمْ بِتَكْرَارِ الْمَزَارِ اَلسَّلَامُ
عَلَيْكُمْ يَا حُمَاةَ الدِّينِ وَاَوْلَادَ النَّبِيِّينَ وَ
سَادَةَ الْمَخْلُوقِينَ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ

بدانکه علامه مجلسی در بحار زیارت
مختصر دیگری از کتاب عتیق غروی ایراد فرموده
و در نسخهٔ زیارتی از خط بعض افاضل از خط
شیخ شهید نقل کرده و چون این مختصر گنجایش

ذکر آن نداشت ایراد نکردم و زیارت
و همچنین زیارت امین الله را در این
روضه شریفه و سایر روضات خوانند
مناسبست و چون نسخهٔ زیارت جامعه
فراوان است و این مختصر گنجایش ذکر آن
نداشت ایراد نکردم

اما زیارت امین الله

پس بدان که این زیارت در نهایت صحت
و اعتبار است و در تمام کتب مزار مروی
غیر آنها نیز این زیارت شریفه نقل شده
است و علامه مجلسی فرموده که آن بهترین
زیارات است از جهت متن و سند و باید

که در جمیع روضات مقدسه بدان مواظبت
نمایند و کیفیتش چنان است که بسندهای
معتبره وارد شده از جابر از امام محمد باقر
علیه السلام که امام زین العابدین علیه
السلام بزیارت امیرالمؤمنین صلوات الله
علیه آمد و نزد قبر آن حضرت ایستاد و گریست
و گفت اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا اَمینَ اللهِ فی
اَرْضِهِ وَحُجَّتَهُ عَلی عِبادِهِ اَلسَّلامُ عَلَیْکَ
یا مَوْلایَ اَشْهَدُ اَنَّکَ جاهَدْتَ فِی اللهِ
حَقَّ جِهادِهِ وَعَمِلْتَ بِکِتابِهِ وَاتَّبَعْتَ
سُنَنَ نَبِیِّهِ صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ حَتّی
دَعاکَ اللهُ اِلی جِوارِهِ فَقَبَضَکَ اِلَیْهِ

بِاخْتِیارِهِ لَکَ کَریمَ ثَوابِهِ وَاَلْزَمَ اَعْدائَکَ
اَلْحُجَّةَ فی قَتْلِهِمْ اِیّاکَ مَعَ ما لَکَ مِنَ الْحُجَجِ
اَلْبالِغَةِ عَلی جَمیعِ خَلْقِهِ اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلی
مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاجْعَلْ نَفْسی مُطْمَئِنَّةً بِقَدَرِکَ
راضِیَةً بِقَضائِکَ مُولَعَةً بِذِکْرِکَ وَدُعائِکَ
مُحِبَّةً لِصَفْوَةِ اَوْلِیائِکَ مَحْبُوبَةً فی اَرْضِکَ
وَسَمائِکَ صابِرَةً عِنْدَ نُزُولِ بَلائِکَ
شاکِرَةً لِفَواضِلِ نَعْمائِکَ ذاکِرَةً لِسَوابِغِ
آلائِکَ مُشْتاقَةً اِلی فَرْحَةِ لِقائِکَ
مُتَزَوِّدَةً التَّقْوی لِیَوْمِ جَزائِکَ مُسْتَنَّةً
بِسُنَنِ اَوْلِیائِکَ مُفارِقَةً لِاَخْلاقِ
اَعْدائِکَ مَشْغُولَةً مِنَ الدُّنْیا بِحَمْدِکَ

وَثَنَاءِكَ پس بپهلوی روی خود را بقبر
مبارك بگذار و بگو اَللّٰهُمَّ اِنَّ قُلُوبَ
الْمُخْبِتِينَ اِلَيْكَ وَالِهَةٌ وَسُبُلَ الرَّاغِبِينَ
اِلَيْكَ شَارِعَةٌ وَاَعْلَامَ الْقَاصِدِينَ
اِلَيْكَ وَاضِحَةٌ وَاَفْئِدَةَ الْعَارِفِينَ مِنْكَ
فَازِعَةٌ وَاَصْوَاتَ الدَّاعِينَ اِلَيْكَ صَاعِدَةٌ
وَاَبْوَابَ الْاِجَابَةِ لَهُمْ مُفَتَّحَةٌ وَدَعْوَةَ
مَنْ نَاجَاكَ مُسْتَجَابَةٌ وَتَوْبَةَ مَنْ اَنَابَ
اِلَيْكَ مَقْبُولَةٌ وَعَبْرَةَ مَنْ بَكَى مِنْ خَوْفِكَ
مَرْحُومَةٌ وَالْاِغَاثَةَ لِمَنِ اسْتَغَاثَ
بِكَ مَوْجُودَةٌ وَالْاِعَانَةَ لِمَنِ اسْتَعَانَ
بِكَ مَبْذُولَةٌ وَعِدَاتِكَ لِعِبَادِكَ مُنْجَزَةٌ

وَزَلَلَ مَنِ اسْتَقَالَكَ مُقَالَةٌ وَاَعْمَالَ
الْعَامِلِينَ لَدَيْكَ مَحْفُوظَةٌ وَاَرْزَاقَ
الْخَلَائِقِ مِنْ لَدُنْكَ نَازِلَةٌ وَعَوَائِدَ الْمَزِيدِ
اِلَيْهِمْ وَاصِلَةٌ وَذُنُوبَ الْمُسْتَغْفِرِينَ
مَغْفُورَةٌ وَحَوَائِجَ خَلْقِكَ عِنْدَكَ
مَقْضِيَّةٌ وَجَوَائِزَ السَّائِلِينَ عِنْدَكَ
مُوَفَّرَةٌ وَعَوَائِدَ الْمَزِيدِ مُتَوَاتِرَةٌ
وَمَوَائِدَ الْمُسْتَطْعِمِينَ مُعَدَّةٌ وَمَنَاهِلَ
الظِّمَاءِ لَدَيْكَ مُتْرَعَةٌ اَللّٰهُمَّ فَاسْتَجِبْ
دُعَائِي وَاقْبَلْ ثَنَائِي وَاجْمَعْ بَيْنِي وَبَيْنَ
اَوْلِيَائِي وَاَحِبَّائِي بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَعَلِيٍّ وَ
فَاطِمَةَ وَالْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ وَالْاَئِمَّةِ

من ذریة الحسین علیهم السلام انك
ولی نعمائی ومنتهی منای وغایة رجائی
فی منقلبی ومثوای این زیاده را مرحوم
نوری طاب ثراه نقل فرموده اللهم و
سیدی ومولای اغفر لاولیائنا وكف
عنا اعدائنا واشغلهم عن اذانا واظهر
كلمة الحق واجعلها العلیا وادحض
كلمة الباطل واجعلها السفلی انك علی
كل شیء قدیر

فصل بدانکه در حرم مطهر حضرت
امام رضا علیه السلام دو عملست که
از اتیان این نباید غفلت ورزید

اول نماز برای حاجت چنانچه بسند معتبر
از حضرت امام علی نقی علیه السلام که هر منقول
که را بسوی خدا حاجتی باشد پس زیارت
کند قبر جدم حضرت رضا علیه السلام
را در شهر طوس و حال آنکه غسل کرده
باشد ونزد سر آنحضرت دو رکعت
نماز بکند ودر قنوت نماز حاجت خود
را بطلبد پس بدرستیکه مستجاب میشود
مگر آنکه از برای گناهی یا قطع رحمی سؤال
کند بدرستیکه موضع قبر آن حضرت
بقعه ایست از بقعه های بهشت وهیچ
مؤمنی او را زیارت نمیکند مگر آنکه حق

تعالی او را از آتش جهنم آزاد میکند و
داخل بهشت میگرداند

فرد فضیلت نماز جعفر است

علامه مجلسی ره فرموده در بعضی از
کتب نقل کرده از ابان حسین بن احمد
شیبه دانی که هر که زیارت کند حضرت
امام رضا یا دیگری از ائمه علیهم السلام
را پس نماز جعفر را نزد قبر آن حضرت بجا
آورد برای او نوشته شود بهر رکعتی
ثواب کسیکه هزار حج و هزار عمره بجا
آورده باشد و هزار بنده آزاد کرده باشد
و هزار مرتبه در جهاد ایستاده باشد

با پیغمبر مرسل و بهر گامی ثواب صد حج
وصد عمره وصد بنده آزاد کردن داشته
باشد وصد حسنه از برای او نوشته شود
وصد گناه از او محو شود

فصل در ذکر جمعی از

علماء کبار که در آن مشهد شریف مدفون اند
اول شیخ الاسلام والمسلمین بهاء الملة و
الحق والدین عالم ربانی شیخنا البهائی
قدس سره و رفع فی الفردوس قدره است
که مراتب آن جناب در علم و فقه و فضل و
تحقیق و تدقیق و جمیع علوم و فنون و حسن
تصنیف و جودة تالیف اشهر از آن است که

ذکر شود و علمای شیعه و سنی بذکر نامی
او رطب اللسان و عذب البیان گشته اند و
من تفصیل حال ان بزرگوار را در فوائد
الرضویه ذکر کرده ام و قبر ان جناب واقع است
ما بین مسجد گوهرشاد و صحن نو در بقعه کوچکی

دوم شیخ

اجل العلم السعید و حبر فقیه فرید ثقه جلیل
و مفسر کلام الله المجید فخر العلماء الاعلام
امین الملة و الاسلام مولانا ابو علی فضل
بن الحسن الطبرسی صاحب مجمع البیان در شب
نحر سنه ۵۴۸ از سبزوار بدار آخرت منتقل شد
جنازه مقدسش را بارض اقدس حمل کردند و

در انجا بخاک سپردند و فعلا قبر شریفش در
قبرستان معروف بقتلگاه معروف و مزار است
قال الشیخ اسد الله رحمه الله فی المقابس و حکی
انه انتقل من المشهد الرضوی الی سبزوار سنه ۵۲۳ و نقل
ایضا ان مرقده فی المشهد الشریف موجود معلوم
وانه دفن فی مغتسل الرضا ع سیم شیخ عالم
جلیل و محدث کامل نبیل ابو المکارم و الفضائل
شیخنا محمد بن الحسن العاملی صاحب الوسائل
الذی من علی جمیع العلماء بتالیف هذا الکتاب
الشریف و الجامع المنیف الذی هو کالبحر الذی
لیس له ساحل در ۲۱ ماه رمضان سنه ۱۱۰۴ وفات
کرد در ایوان متصل بمدرسه میرزا جعفر در

صحن کهنه بخاک سپرده شد و در سنه ۱۱۱۱ نجل
جلیلش شیخ محمد رضا نیز بپدرش ملحق شد در بلدش
والدش او را دفن کردند و بیت شیخ حر از بیوت
شریفه و مرکز علم بوده و والدش شیخ حسن بن
علی که عالم و فقیه و جلیل بوده در سنه ۱۰۶۳ از طرف
خراسان نزدیکی بسطام وفات کرد و فرزندش
شیخ زین العابدین او را بمشهد آورده و در طرف
پایین پای مبارک او را بخاک سپرده و شیخ حر از خراسان
بمکه مشرف بوده در منی خبر فوت پدر
باو رسید قصیده طویله در مرثیه او گفت
چهارم شیخ فاضل محقق حکیم متکلم فقیه
محدث کنز الفضائل و نهرها الجاری المولی محمد

باقر بن محمد مؤمن محقق سبزواری عالم نقاد
صاحب کفایه و ذخیرة المعاد فی شرح الارشاد
در سال هزار و نود وفات کرد قبرش در مشهد مقدس
میرزا جعفر در سردابیست که محاذی است با قبر
شیخ حر عاملی و محقق مذکور خال وی آقا جمال
خوانساری و استاد آقا حسین محقق است و منسوب
باو است مدرسه ملا محمد باقر که در مشهد بالا خیابان
واقع است **پنجم** عمدة المحققین
و قدوة المدققین علامه فهامه شیخ محمد بن
الحسن معروف بملا میرزای شیروانی است که در
کثرت حفظ و دقت نظر و تبحر در علم او را ستوده
اند و صاحب ریاض العلماء از او تعبیر میکند باستاد

باستادنا العلامه داماد مجلسی اول است و از برای او
است مصنفات کثیره در ۲۹ شهر رمضان ۱۰۹۸ شنبه
در اصفهان وفات کرد جنازه او را بمشهد حمل کردند
و در سرداب مدرسه میرزا جعفر او را دفن کردند
ششم شیخ عالم زاهد عابد متبحر متتبع
کامل شیخ علی سبط شهید ثانی صاحب کتاب در
منثور و در منظوم و حواشی بر صحیفه کامله و بر
شرح لمعه و غیرها در اصفهان سکنی داشت در سنه ۱۱۰۴
وفات کرد جنازه اش را بخراسان حرکت دادند و در
مدرسه میرزا جعفر او را دفن کردند و با او شیخ جلیل
هفتم
جلیل حسین بن علی فاضل صالح محقق شیخ
شیخ اجل فاضل فقیه محدث نبیه عالم عابد

عبد العالی بن محقق ثانی علی بن عبد العالی
الکرکی صاحب مؤلفات کثیره است در سنه ۹۹۳
در اصفهان وفات کرد و مدفون شد در
زاویهٔ منسوب بحضرت سید الساجدین
علیه السلام پس بعد از سی سال تقریباً
نقل کردند جنازهٔ او را و جنازه شیخ
فقیه علی بن هلال کرکی را بمشهد مقدس
و دفن کردند ایشان را در دار السیاده
هشتم عالم کامل مؤید فاضل
متبحر مسدد شیخ محمد بن الحسن المشهدی
صاحب مؤلفات نافعه در سنه ۱۲۵۳ وفات
کرد و او را بین درگاه دار السیاده از درِ

که بمسجد گوهرشاد سپرده مدفون شد
و در سابق دانستی که قبر مرحوم مغفور
حاج شیخ عبدالرحیم بروجردی و جناب
حاج شیخ محمدتقی بجنوردی نیز در دار
السیاده است و در دو هفته قبل
صبح چهارشنبه ۱۸ شعبان ۱۳۳۴
جناب سید محدث جلیل عالم کامل نبیل
آقای سید عبدالحسین طباطبائی ره
که از اجلاء علماء ارض اقدس بود وفات
کرد و در دار السیاده بخاک رفت و دو روز
قبلش نیز سید جلیل القدر عظیم الشان
عالم عامل کامل مرجع الانام آقای ملا
الاسلام

الاسلام که از احفاد حضرت حجة الاسلام
آقای حاج سید محمد باقر رشتی اصفهانی بود وفات
کرد و در دار الحفاظ بخاک سپرده شد
و فوت این دو سید جلیل بر داعی اثر کرد
رحمة الله و رضوانه علیهما ثم مرحوم سید اجل
عالم فاضل کامل میرزا مهدی شهید است
که جناب فاضل بسطامی که در سنه ۱۳۰۹ وفات کرده
و در پشت سر مرحوم طبرسی بخاک رفته
حال این سید بزرگوار را در فردوس
التواریخ مفصل نگاشته در سنه ۱۳۱۸ اردو
پر نور حضرت رضا از جهان منتقل گشته و در
حرم انور در مسجد پشت سر مبارک مدفون
شد

شد و جمله از اولاد و احفاد آن بزرگوار
که از علما و فقهاء و صلحاء میباشند نیز
در آن بقعه مبارکه مدفونند مقام گنجایش
ذکر نیست [illegible] مرحوم خلد مقام
عالم کامل ثقة الاسلام آقای حاج شیخ
محمدعلی است که قبر آنجناب در روضه
منوره در پشت سر مبارک واقع است و در
سابق بآن اشاره شد

فصل در احوال خواجه

ربیع و خواجه ابو الصلت است که در خارج
مشهد مدفونند بدانکه خواجه ربیع قریب
دو فرسخی مشهد واقع است در بقعه

دلکشی

بزرگی در میان باغی با نزاهت و صفا و
او همان ربیع بن خثیم است که از تابعین
و از اتباع ابن مسعود صحابی است و یکی از آن
هشت نفر زهاد معروفین و از آن چهار نفر
ممدوحین ایشان است که عامر بن عبد قیس
و هرم بن حیان و اویس قرنی باشند و این
چهار نفر از زهاد ثمانیه تابع امیرالمؤمنین
بودند بر خلاف چهار نفر دیگر که بر باطل
بودند که ابو مسلم خولانی و مسروق بن اجدع
و حسن بن ابی الحسن و اسود بن یزید باشند
و از کتاب مطالب السؤل ظاهر میشود که خواجه
ربیع عموی همام بن عبادة بن خثیم است که

یکی از متعبدین اصحاب امیر المؤمنین علیه
السلام بوده و بالجمله جمعی خواجه ربیع را
مدح وستایش نموده اند سید شهید قاضی
نور الله در مجالس فرموده که قبر شریفش در
کنار رودخانه طوس نزدیک بمشهد مقدس
واقعست و از ثقات آن دیار شنیده شد
که در وقتی که امام علی بن موسی الرضا علیه
السلام با مامون عباسی در طوس بودند
بزیارت خواجه ربیع توجه میفرمودند
وکفاه هذا فضلاً وشرفاً انتهی و شیخ بهائی
نیز در جواب فقره شاه عباس ماضی در سؤال
از حال خواجه ربیع نوشته بعرض میرساند

خواجه ربیع علیه الرحمة از اصحاب امیر المؤمنین
علیه السلام است و بسیار معتبر با آن حضرت
بوده و در کشتن عثمان داخل شد و در وقتی که
با لشکر اسلام بخراسان بجهاد کفار آمده بود
اینجا فوت شد و از حضرت امام رضا علیه
السلام منقولست که فرمودند و از ما نیست
بخراسان فائده دیگری بغیر از زیارت
خواجه ربیع و شیخ ثقة الاسلام محدث
جلیل جناب حاج میرزا حسین نوری نور الله
مرقده در باب پنجم نفس الرحمن فرموده
که ربیع بن خثیم در میان اصحاب امیر المؤمنین
علیه السلام رسید در زهد و عبادت

بمرتبه رسیده بان احمد همانا روایت شده که
مدت بیست سال تکلم نکرد بچیزی از
امور دنیا مگر انکه یک روزی ببعض تلامذه
خود گفت که ایا در قریه شما مسجدی هست یا نه
گفت بلی پرسید پدر و مادر زنده است یا مرده
بعد از این سؤال پشیمان شد و خود را خطاب
کرد که ای ربیع سیاه کردی نامه خود را
آنچ و هم بعد از دو فقره نقل از هدا و از
قشیری نقل کرده که چون ربیع وفات کرد
دختری که در همسایگی او بود با پدر خود گفت
که این ستونی که در خانه همسایه ما بود کجا
شد پدر با وی گفت که این ستون مرد صالحی

بود که در همسایگی ما بود از اول شب تا
بصباح بعبادت ایستاده بود تو شبها که
بنا دیگر بر بام میامدی و در حال قیام او را میدیدی
خیال کردی که او ستون بود الی غیر ذلک
شیخ مرحوم فرموده با این مقام در زهد
و عبادت تا بیان و یقین او ضعیف بوده پس
از ان از کتاب صفین نصر بن مزاحم نقل
کرده قصه تشکیک او را در قتال با معویه
در کتاب ظفر اصحاب امیر المؤمنین علیه
السلام و انکه در ان حرب حاضر نشد و از
حضرت درخواست کرد که او را بیکی از ثغور
حدات بفرستند و ایشان چهار صد نفر

بودند و از اصحاب ابن مسعود محسوب میشدند
پس امیر المؤمنین علیه السلام برای او
لوائی داد و او را بسرحد ری فرستاد انتهی
و صاحب مجمع البحرین نیز در لغت ربیع بن
خثیم را از نصر بتوسط شرح نهج ابن ابی
الحدید نقل کرده و قریب همین را صاحب
روضة الصفا نقل کرده الا آنکه گفته
که حضرت امیر المؤمنین او را بغزو بن قزوین فرستاد
شاید همین ملاحظه باشد که عالم فاضل
جلیل میرزا عبد الله اصفهانی صاحب
ریاض العلماء و حیاض الفضلاء مدایح
خواجه ربیع را محل نظر قرار داده و لکن

باوجود

باوجود اینها صاحب روضات الجنات
از تاریخ ابن اعثم کوفی مخالفا لنصر
بن مزاحم نقلش نقل کرده فقال و عن
تاریخ ابن اعثم الکوفی انه کان احد من اتصل
بعلی علیه السلام من جملة ولاة امره
حین توجهه الی حرب صفین وکان ینتظر
وروده فورد فی اربعة آلاف من عساکر
ارض الری مکملین مسلحین و بعض وروده
تحرک الموکب المبارک المرتضوی الی حرب
معاویه دنا صلت له بذلک درجة و
فضلا بشر است من جملة طرایف اخبار
الربیع بروایة صاحب الاحیاء انه کان قد

حفر في داره قبراً فكان اذا وجد في قلبه
قساوة دخل فيه واضطجع ومكث فيه
ما شاء الله ثم يقول رب ارجعون لعلّي
اعمل صالحاً فيما تركت يرددها ثم يردّ
على نفسه يا ربيع قد رجعناك فاعمل ونقل
انه قيل له ما نراك تغتاب احداً فقال لست
عن نفسي راضياً فافرغ لذمّ الناس ثم انشد
لنفسي ابكي لست ابكي لغيرها لنفسي عن نفسي عن
الناس شاغل **ومن كلامه**
لو كانت الذنوب تفوح ما جلس احد الى
جنب احد وقال ايضاً العجب من قوم
يعملون لدار يرحلون عنها كل يوم مرحلة

ويتركون العمل للدار يرحلون اليها كل يوم
مرحلة **وكان يقول** ان عوفينا
من شرّ ما اعطينا لم يضرّنا ما زوي عنّا
وفي البحار عن مصر وكان ربيع بن
خيثم يضع قرطاساً بين يديه ويكتب ما
يتكلم ثم يحاسب نفسه في عشيته ماله وما
عليه ثم يقول اوه نجى الصامتون وبقينا
وفي گلزار قدس حكى انه بينما الربيع
بن خيثم جالس على باب داره اذ جاء حجر
فصكّ وجهه فشجّه فجعل يمسح الدم عن جبهته
وهو يقول لقد وعظت يا ربيع فقام ودخل
داره ولم يخرج حتى اخرجت جنازته

وفي كامل ابن الاثير توفي الربيع بن خثيم
الكوفي الزاهد سنه ثلث وستين

واما احوال خواجه ابو

الصلت بن يدان كه او همان ابو الصلت
هروي است كه اسمش عبد السلام بن صالح
است واو يكي از رواة معروفه از حضرت
امام رضا عليه السلام بلكه خادم انجناب است
واحاديث بسيار از ان حضرت نقل كرده
واو ثقه وصحيح الحديث وشيعي مذهب
ومحبت ال رسول است الا انكه با علماي عامه
مخالطه داشته واز اين جهت كه كلمات
علما در حق او مختلف شده وبعضي او را

عامي كرفته اند ولكن كسيكه رجوع كند بكتاب
عيون اخبار الرضا وامالي وغيره وملاحظه
كند روايات كه او از حضرت امام رضا
عليه السلام وغيره نقل كرده كه از جمله انها
است احتجاج ان حضرت بر علي بن محمد بن
الجهم در عصمت انبياء وسؤالات او از
حضرت از معني يا دست الرب ووجه الله و
غير ذلك كه احصر جمله ان انها را در يك مسند
بحار ذكر كرده ام خواهد دانست شيعي بودن
او را وعلماي عامه نيز تصريح بتشيع او
نموده اند بلكه بعضي كفته اند در حق او انه
رافضي خبيث وابن جوزي كفته انّه

خادم الرضا شيعي مع صلاحه وسيد
العلماء والمتكلمين ومروّج مذهب ابائه
الطاهرين سيدنا الاجل مير حامد حسين هندی
عطّر الله مرقده در عبقات در ابیاتی از او
نقل کرده وجمله از کلمات علماء عامه را در
توثیق وتجلیل او ذکر کرده واز یحیی بن معین
غیر او نقل کرده که در حق او گفته اند ثقة
مأمون وروی عن مستدرک الحاکم
باسناده عن صالح بن محمد بن حبیب الحافظ
یقول وسئل عن ابی الصلت الهروی فقال دخل یحیی
بن معین ونحن معه علی ابی الصلت فسلم علیه
فلما خرج تبعته فقلت له ما تقول رحمک الله

فی ابی الصلت فقال هو صدوق الخ وشیخ
فقیه مرحوم حاج شیخ عبدالرحیم بروجردی
رضوان الله علیه در بعضی مجامیع خود کلام را در
حق او بسط داده وبالجمله از برای او است کتاب
وفات الرضا علیه السلام ودر سه جا مزار
او را نشان میدهند یکی در خارج شهر مشهد
مقدس در جنوب طرق بفاصله ربع فرسخ
دیگر در سمنان سیم در قم نزدیک دروازه
ری ودر هر یک از این نقطه بنا وبقعه بنام
او مشهور است وبقعه که در نزدیک مشهد
واقع است صحن وبارگاه دارد وقریب بقعه
او قبر خواجه مراد است که مردم بزیارت او

بسیار میروند و نذوری و گوسفند نذر
میبرند و مراد میطلبند و در مطلع الشمس
است که سلسله نوریه طایفه میرود
اعتماد الدوله صدر اعظم میرزا آقاخان
که غالب ایشان در مناصب جلیله و مشاغل
عظیمه دیوان مستخدم بودند از نژاد خواجه
ابوالصلت میباشند تمام شد این مجموعه
ما بود در این مختصر با کمال عجله و تشویش خیال در شب غرة شهر
رمضان المبارک سنه یکهزار و سیصد و سی در جوار
روضه رضویه لازالت مهبطاً للفیوضات
السبحانیه و التجلیات الربانیه مصلیاً حامداً
کتبه عباس القمی عفی عنه
عمل بر محمد [illegible] ۱۳۳۷ [illegible]

زیارت وارث

اَلسَّلامُ عَلَیکَ یا وارِثَ آدَمَ صَفوَةِ اللهِ
اَلسَّلامُ عَلَیکَ یا وارِثَ نوحٍ نَبِیِّ اللهِ
اَلسَّلامُ عَلَیکَ یا وارِثَ اِبرٰهیمَ خَلیلِ اللهِ
اَلسَّلامُ عَلَیکَ یا وارِثَ موسیٰ کَلیمِ اللهِ
اَلسَّلامُ عَلَیکَ یا وارِثَ عیسیٰ روحِ اللهِ
اَلسَّلامُ عَلَیکَ یا وارِثَ مُحَمَّدٍ حَبیبِ اللهِ اَلسَّلامُ
اَلسَّلامُ عَلَیکَ یا وارِثَ اَمیرِ المُؤمِنینَ
وَلِیِّ اللهِ اَلسَّلامُ عَلَیکَ یَا ابنَ مُحَمَّدٍ المُصطَفیٰ
اَلسَّلامُ عَلَیکَ یَا ابنَ عَلِیٍّ المُرتَضیٰ اَلسَّلامُ
عَلَیکَ یَا ابنَ فاطِمَةَ الزَّهراءِ اَلسَّلامُ عَلَیکَ
یَا ابنَ خَدیجَةَ الکُبریٰ اَلسَّلامُ عَلَیکَ یا

ثار الله وابن ثاره والوتر الموتور اشهد
انك قد اقمت الصلوة وآتيت الزكوة
وامرت بالمعروف ونهيت عن المنكر
واطعت الله ورسوله حتى اتيك اليقين
فلعن الله امة قتلتك ولعن الله امة
ظلمتك ولعن الله امة سمعت بذلك
فرضيت به يا مولاي يا ابا عبد الله
اشهد انك كنت نورا في الاصلاب
الشامخة والارحام المطهرة لم تنجسك
الجاهلية بانجاسها ولم تلبسك من
مدلهمات ثيابها واشهد انك من
دعائم الدين واركان المؤمنين واشهد

انك

انك الامام البر التقي الرضي الزكي الهادي
المهدي واشهد ان الائمة من ولدك
كلمة التقوى واعلام الهدى والعروة
الوثقى والحجة على اهل الدنيا واشهد
الله وملائكته وانبيائه ورسله
اني بكم مؤمن وبايابكم موقن بشرايع
ديني وخواتيم عملي وقلبي لقلبكم سلم
وامري لامركم متبع صلوات الله عليكم
وعلى ارواحكم وعلى اجسادكم وعلى
اجسامكم وعلى شاهدكم وعلى غائبكم و
على ظاهركم وعلى باطنكم پس خود را بضريح
بچسبان وضريح را ببوس و بگو بابي انت وامي يا

بن رسول الله بابي انت وامي يا ابا عبد
الله لقد عظمت الرزية وجلت المصيبة
بك علينا وعلى جميع اهل السموات والارض
فلعن الله امة اسرجت والجمت وتنقبت
وتهيات لقتالك يا مولاي يا ابا عبد
الله قصدت حرمك واتيت الى
مشهدك اسئل الله بالشان الذي لك عنده
وبالمحل الذي لك عنده ان يصلي
على محمد وال محمد وان يجعلني معكم في
الدنيا والاخرة پس دو رکعت نماز زیارت بکن
و در نزد سر حضرت علی بن الحسین بایست و بگو
السلام عليك يا ابن رسول الله السلام عليك

يا ابن نبي الله السلام عليك يا ابن امير المؤمنين
السلام عليك يا ابن الحسين الشهيد السلام
عليك ايها الشهيد وابن الشهيد السلام
عليك ايها المظلوم وابن المظلوم لعن الله
امة قتلتك ولعن الله امة ظلمتك و
لعن الله امة سمعت بذلك فرضيت

پس خود را بقبر بچسبان و
ضریح را ببوس و بگو

السلام عليك يا ولي الله وابن وليه لقد
عظمت الرزية وجلت المصيبة بك علينا
وعلى جميع المسلمين فلعن الله امة قتلتك
وابرء الى الله واليك منهم پس بسوی پایین پا

پای علی بن الحسین بسوی شهداء و متوجه
بایشان بشو و بگو اَلسَّلامُ عَلَیْکُمْ یا اَوْلِیاءَ اللهِ وَ
اَحِبّائَهُ اَلسَّلامُ عَلَیْکُمْ یا اَصْفِیاءَ اللهِ وَ اَوِدّائَهُ
اَلسَّلامُ عَلَیْکُمْ یا اَنْصارَ دینِ اللهِ اَلسَّلامُ
عَلَیْکُمْ یا اَنْصارَ رَسُولِ اللهِ اَلسَّلامُ عَلَیْکُمْ
یا اَنْصارَ اَمیرِ الْمُؤْمِنینَ اَلسَّلامُ عَلَیْکُمْ یا
اَنْصارَ فاطِمَةَ الزَّهْراءِ اَلسَّلامُ عَلَیْکُمْ
سَیِّدَةِ نِساءِ الْعالَمینَ اَلسَّلامُ عَلَیْکُمْ
یا اَنْصارَ اَبی مُحَمَّدٍ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ
الزَّکِیِّ النّاصِحِ اَلسَّلامُ عَلَیْکُمْ یا
اَنْصارَ اَبی عَبْدِ اللهِ بِاَبی اَنْتُمْ وَ اُمّی
طِبْتُمْ وَ طابَتِ الْاَرْضُ الَّتی فیها دُفِنْتُمْ

وَ فُزْتُمْ فَوْزاً عَظیماً فَیا لَیْتَنی کُنْتُ
مَعَکُمْ فَاَفُوزَ مَعَکُمْ

زیارت حضرت صاحب الزمان عج

اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا صاحِبَ الزَّمانِ
اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا خَلیفَةَ الرَّحْمنِ
اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا اِمامَ الْاِنْسِ وَ الْجانِّ
اَلسَّلامُ عَلَیْکَ یا قاطِعَ الْبُرْهانِ

السلام عليك يا شريك القرآن ١٢٠
عجل الله فرجك وسهل الله
مخرجك ونحن في عافية ورحمة
الله وبركاته حرره العبد
المذنب احمد بن محمد في شهر
رمضان المبارك
(١٣٣٧)
في دار الخلافة طهران
مطابق برج جوزا ١٢٩٨ شمسى
هجرى قمرى بود

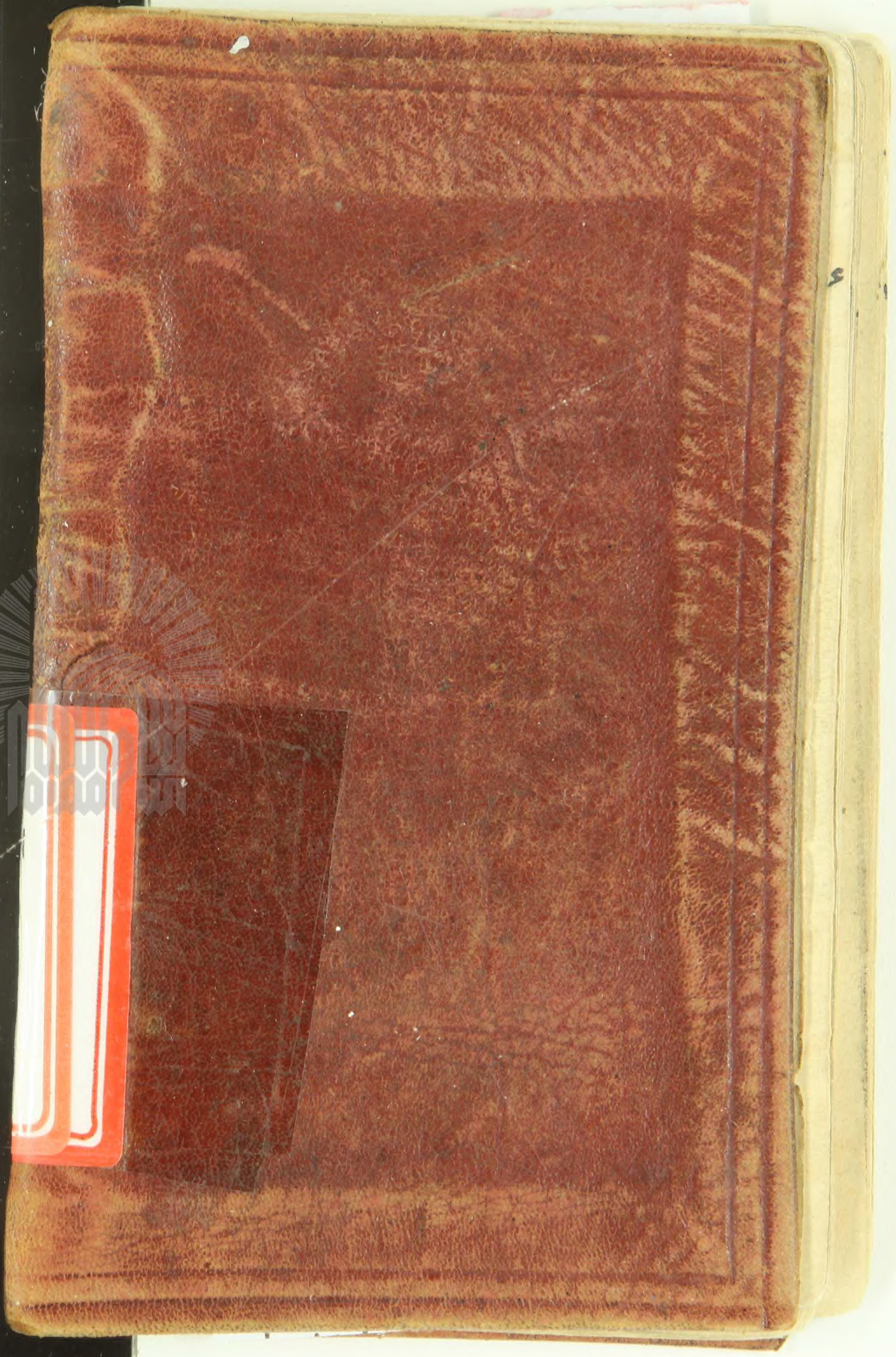

٢٩١
١٩٥
ق
٧٧
١٣٤